

Słowo wstępne

Zarejestrowany związek partnerski to wprowadzona w ostatnich latach w wielu państwach forma organizacji wspólnego życia pary. W formułowanych zarówno w literaturze, jak i w aktach normatywnych definicjach wskazujących sposób, w jaki powinno być rozumiane pojęcie zarejestrowanego związku partnerskiego, eksponuje się jako cechę decydującą o istocie związków będących desygnatami tej nazwy przede wszystkim to, iż podlegają one rejestracji dokonywanej przez organ władzy publicznej. Inne elementy takich definicji wskazują poza tym na: monogamiczny oraz niemające charakter związków rozpatrywanego rodzaju, a także na istnienie regulacji ustawowych instytucjonalizujących rozważany rodzaj więzi. Podążając za wskazówkami G. Goldsteina¹, który starał się ująć istotę zarejestrowanych związków partnerskich niezależnie od różnic występujących na poziomie szczegółowych rozwiązań wprowadzonych w poszczególnych systemach prawnych, można zaproponować przyjęcie, iż zarejestrowany związek partnerski to stała relacja o charakterze uczuciowym między dwiema osobami, mająca postać przewidzianej prawem kohabitacji, w odniesieniu do której przeprowadzona została przez właściwy organ procedura rejestracji, powodując ze skutkiem *ex nunc* powstanie między partnerami praw i obowiązków odpowiadających w ogólnym zarysie tym przewidzianym w ramach instytucji małżeństwa. Jeśli chodzi o kryterium rejestracji, należy jednak uściślić, iż – jak zaleca A. Devers – za zarejestrowane związki partnerskie winno się uważać jedynie te spośród związków podlegających rejestracji, dla których zgodnie z przepisami prawa dopełnienie wymogu rejestracji stanowi przesłankę ważnego zawarcia związku i pociąga za sobą zmianę statusu osób tworzących parę².

---

¹ G. Goldstein, *La cohabitation hors mariage en droit international privé*. Recueil des cours. Collected courses of the Hague Academy of International Law 2006, t. 320, Leiden–Boston 2007, s. 127.

² A. Devers, *Le concubinage en droit international privé*, Paris 2004, s. 134.

Ograniczając dalszą analizę do wybranych państw, należy zauważyć, że w Belgii instytucja zarejestrowanego związku partnerskiego wprowadzona została ustawą z 23.11.1998 r. ustanawiającą **usankcjonowaną prawnie kohabitację** (*La loi du 23 novembre 1998 instaurant la cohabitation légale*)³. Nowe przepisy włączono mocą wspomnianej ustawy do kodeksu cywilnego w ramach nowego tytułu – Vbis „O usankcjonowanej prawnie kohabitacji”, obejmującego art. 1475–1479⁴. We Francji pierwsze regulacje dotyczące tzw. **cywilnego paktu solidarności** (PACS) zamieszczono w ustawie Nr 99-944 z 15.11.1999 r. (*Loi n° 99-944 du 15 novembre 1999 relative au pacte civil de solidarité*)⁵, która wprowadzała je do kodeksu cywilnego jako przepisy art. 515-1 do 515-7⁶. Unormowania te zostały następnie w znaczącym zakresie znolizowane ustawą Nr 2006-728 z 23.6.2006 r. (*Loi n° 2006-728 du 23 juin 2006 portant réforme des successions et des libéralités*)⁷. W Niemczech nową formę organizacji wspólnego życia pary ustanowiono w drodze ustawy o **zarejestrowanym partnerstwie życiowym** (*Gesetz über die Eingetragene Lebenspartnerschaft*), wprowadzonej ustawą z 16.2.2001 r. mającą na celu położenie kresu dyskryminacji par homoseksualnych (*Gesetz zur Beendigung der Diskriminierung gleichgeschlechtlicher Gemeinschaften: Lebenspartnerschaften*)⁸.

---

³ Moniteur Belge 12 janvier 1999. Tekst ustawy dostępny na stronie: [http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/loi_a1.pl?sql=\(text%20contains%20\(""\)\)&language=fr&rech=1&tri=dd%20AS%20RANK&value=&table_name=loi&F=&cn=1998112335&caller=image_a1&fromtab=loi&la=F](http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/loi_a1.pl?sql=(text%20contains%20().

⁴ Belgijski kodeks cywilny dostępny na stronie: http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/loi_a1.pl?DETAIL=1804032133%2FF&caller=list&row_id=1&numero=10&rech=14&cn=1804032133&table_name=LOI&nm=1804032153&la=F&dt=CODE+CIVIL&language=fr&fr=f&choix1=ET&choix2=ET&fromtab=loi_all&trier=promulgation&chercher=t&sql=dt+contains+++%27CODE%27%26+%27CIVIL%27and+actif+%3D+%27Y%27&tri=dd+AS+RANK+%&imgcn.x=74&imgcn.y=6#LNK0088.

⁵ JO 16 novembre 1999, s. 16959. Tekst ustawy dostępny na stronie: <http://legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000761717>.

⁶ Francuski kodeks cywilny dostępny na stronie: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?sessionId=AC1DAF1DB537585A567D2C6B1E7E5F41.tpdila15v3?idSectionTA=LEGISC-TA000006136536&cidTexte=LEGITEXT000006070721&dateTexte=20151218>.

⁷ JO n° 145 du 24 juin 2006.

Tekst ustawy dostępny na stronie: <http://legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000637158>.

⁸ BGBI. 22.02.2001 I, s. 266. Tekst ustawy z 16.2.2001 r. o zarejestrowanym partnerstwie życiowym dostępny na stronie: <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/lpartg/gesamt.pdf>. Tekst ustawy w brzmieniu pierwotnym dostępny w wersji niemieckiej na stronie: <http://www.landtag.nrw.de/portal/WWW/dokumentenarchiv/Dokument/XBCBG1019.pdf>.

Pierwotne regulacje poddano następnie istotnym zmianom w drodze ustawy z 15.12.2004 r. o zmianie prawa partnerskiego (*Gesetz zur Überarbeitung des Lebenspartnerschaftsrechts*)⁹. W Quebecu tzw. **związek cywilny** wprowadzono ustawą Nr 84 z 7.6.2002 r. (*Loi instituant l'union civile et établissant de nouvelles règles de filiation*)¹⁰, przy czym nowe regulacje włączono do kodeksu cywilnego jako przepisy nowo dodanych art. 521.1–521.19¹¹. Szwajcarski prawodawca federalny ustanowił instytucję zarejestrowanego związku partnerskiego ustawą z 18.6.2004 r. o **zarejestrowanym związku partnerskim osób tej samej płci** (*Loi fédérale du 18 juin 2004 sur le partenariat enregistré entre personnes du même sexe – Loi sur le partenariat*)¹². Do holenderskiego systemu prawnego **zarejestrowany związek partnerski** wprowadzony został ustawą z 5.7.1997 r. (*Wet van 5 juli 1997 tot wijziging van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek en van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering in verband met opneming daarin van bepalingen voor het geregistreerd partnerschap*)¹³. Przepisy tej ustawy włączono do kodeksu cywilnego w ramach nowego tytułu – 1.5A „Zarejestrowany związek partnerski” (tytuł ten obejmuje art. 1:80a – 1:80g)¹⁴.

W myśl prawa belgijskiego, francuskiego, quebeckiego oraz holenderskiego zarejestrowany związek partnerski może zostać zawarty tak przez osoby różnej płci, jak i przez osoby tej samej płci. Natomiast w prawie szwajcarskim oraz niemieckim omawiana instytucja otwarta jest wyłącznie dla par osób tej samej płci. Trzeba także zaakcentować, że wedle uregulowań belgijskich więz

---

w wersji angielskiej – na stronie: <http://www.mojeprawa.info/zasoby/akty-niemcy.pdf>, w wersji francuskiej zaś – na stronie: <http://www.france.qrd.org/texts/partnership/de/LPartG-franz.html>.

⁹ BGBl. 20.12.2004 I, s. 3396.

Tekst ustawy o zarejestrowanym partnerstwie życiowym w aktualnym brzmieniu dostępny na stronie: <http://www.gesetze-im-internet.de/lpartg/>.

¹⁰ Tekst ustawy dostępny na stronie: <http://www2.publicationsduquebec.gouv.qc.ca/dynamicSearch/telecharge.php?type=5&file=2002C6F.PDF>.

¹¹ Kodeks cywilny Quebecu dostępny na stronie: <http://www2.publicationsduquebec.gouv.qc.ca/dynamicSearch/telecharge.php?type=2&file=/CCQ/1991/CCQ1991.html>.

¹² Tekst ustawy dostępny na stronie: <http://www.admin.ch/ch/f/rs/c211/231.html>.

¹³ *Staatsblad* 1997, 324.

¹⁴ Tekst przepisów kodeksu w języku angielskim dostępny na stronie: <http://www.dutchcivillaw.com/civilcodebook01.htm>. Zob. też. *H. Warendorf, R. Thomas, I. Curry-Sumner*, The Civil code of the Netherlands, Alphen aan den Rijn 2009. Przepisy tytułu 5A księgi pierwszej holenderskiego kodeksu cywilnego we francuskiej wersji językowej: *M. Bertschi, B. Pulver*, Les lois nationales permettant aux couples de même sexe d'enregistrer leur partenariat, *Pratique juridique actuelle* 2001, Nr 3, s. 348–349.

pokrewieństwa nie stanowi przeszkody do zawarcia związku rozpatrywanego rodzaju.

W niniejszym opracowaniu, na przykładzie ustawodawstw wymienionych wyżej państw, przedstawiona zostanie problematyka spraw majątkowych partnerów z zarejestrowanego związku. Należy przy tym zauważyć, że choć fakt, iż zawarcie zarejestrowanego związku partnerskiego pociąga za sobą określone skutki dotyczące sfery majątkowej współtowarzyszy życia, niejednokrotnie nie jest postrzegany jako istotny przez osoby podejmujące decyzję o wstąpieniu w taki związek, to jednak stosunki majątkowe powstające między partnerami odgrywają znaczącą rolę z punktu widzenia zarówno wspólnych, jak i indywidualnych losów stron związku. Na pogłębioną analizę zasługują zatem następujące zagadnienia: partnerski ustrój majątkowy o charakterze *régime secondaire*, ochrona partnerów w sferze związanej z zaspokojeniem ich potrzeb mieszkaniowych, obowiązek przyczyniania się do zaspokojenia potrzeb wynikających ze wspólnego życia, obowiązek wzajemnej pomocy, solidarna odpowiedzialność za zobowiązania zaciągnięte w celu zaspokojenia potrzeb wynikających ze wspólnego życia, środki mające na celu ochronę interesów majątkowych wspólnoty partnerskiej lub samych partnerów w sytuacjach kryzysowych. Kwestie te omówione zostaną w rozdziałach I–VI. Natomiast sytuacji prawnej osób, których zarejestrowany związek partnerski ustał, poświęcone są dwa ostatnie rozdziały. Podsumowanie analizy stanowią spostrzeżenia ujęte we fragmencie opatrzonym tytułem „Konkluzje”. Wreszcie, w ramach uwag końcowych przedstawione zostaną propozycje rozwiązań, które mogłyby być przyjęte w naszym ustawodawstwie w razie, gdyby instytucja zarejestrowanego związku partnerskiego miała być wprowadzona w Polsce.